

Magyar Hírmondó.



38.

Költ Bétsben, Sz. András-Havának (Novembernek)
7-dik napján, 1794-dik Elztendőben.

Hadi Környülállások.

Schwetzingenből 28-dik Oct. ben költt Tudósítása szerént *Albert* Hertzegnek, olly Jelentés tevődött *Melas* F. M. L. unk által a' *Frantziákhoz*, hogy, ha *Koblentzben*, vagy ennek mellyékén fekvő *Múlató-kastélyokban*, leg-kissebb rontást követéndenek is el: tudjál-meg, hogy *Koblentz*, a' benne lévő *Frantzia Örizettel* együtt, öfze-fog lövöldöztetni, *Ehrenbreitstein* Várából.

A' *Palatinátusi* és *Kolóniai Választó-Hertzsegekben*, kényszerítődtek a' *Magistrátusok*, esküvéssel kötelezni magokat, a' *Frantzia Közönséges-Társaság'* hívségére, és parantsolatokat vettek az ellenségtől; hogy annyi *Fegyveres-népet* állítsanak az ő számára, a' mennyit tartoztanak adni a' *Német-Birodalmi sereghez*.

A' *Hannoverai Választó-Hertzseég'* szélei meg-rakattatnak *Katonasággal*, hogy azon esetre, ha addig találnak elő-nyomulni a' *Frantziák*: legyen őket mivel visszartartoztatni.

Olasz - Országból. —

Pedemontziumból Oct. 14-dikén: — „A' Frantziáknak négy tsapatjai, mellyek, *Ceva* Városa körül, nem különben azok is, mellyek, *Cairo* felé állottak, mindnyájan *Ormea*, és *Garesia* felé vonták magokat, olly végből, a' mint láttzik; hogy könnyebb móddal bellyebb ronthassanak Tartományunkba, egészen *Morozzo* Városáig.“

(Az itt nevezett Városok, mind, nagyobb betűkkel vagynak fel-jegyezve azon a' Mappán, mellyet, *Olasz - Orzági* hadakozásunknak jobb móddal való képzelhetése végett küldöttünk le, e' folyó fél-éztendőben.)

De mi, nem sokat félünk ezen a' tájon a' Frantziáktól: mert *Morozzonál*, nyóltz-száz Horvátok állanak, és mindenütt meg-van a' környék erősítve, sok ágyús Föld-várakkal. Mind-ezeknél pedig, nagyobb még a' természeti Erőssége ezen vidéknek. Itt szüntelen esik a' hó, és az eső; mikor nem esik, akkor sűrű köd tölti a' levegő-eket, és tsípős hideget okoz. — *Tendánál* (melly *Nizza* felé fekszik) már is olly nagy a' hó; hogy tellyességgel által nem hathatnak rajta a' Frantziák. — *Dészka-sátorok* alatt tanyáznak Katonáink, hogy ne ártson annyira nekik a' hideg.“

Genuából Oct. 14-dikén: — „Ezen Hónapnak tizenegyedikén üzőbe vettek két Fr. hadi-hajók, egyy *Angliait*, 's olly közel kergették partunkhoz, hogy lehetetlen vólt nem ágyúzni erről reájok. Azt

a' hafznát vette ágyúzásunknak az *Anglus* hajó, hogy meg-menekedhetett Kergetőtől. "

Livornóból Oct. 15-dikén: — „ Tegnap hozatott ide, egygy frantzia hadi-hajó — *Revolutzió* nevezetű — melly, *Áfriká*-nak *Tunisi* szélén rakodott élettél, 's ment vala Fr. Országának *Marszília* Városa felé: de *Dido* nevű *Anglus* Frégát által elfogattatott, *Pedemontzium* Tartományának *Villafranca* Városa előtt. "

Nápolyból Oct. 21 dikén: — „ A' Király, meg-újjította ismét azon jelentését, mellyben kívánta, hogy a' melly ezüst készületekre különös nagy szükségjek nintsen a' *Femplomok*nak: szállítódjanak a' pénzeverő házba; mellyekből, kis ezüst-pénzek fognak verettetni. "

Hollandiából —

Hágából Oct. 18-dikán: — „ Hertzeg *Hessen-Philippstahl*, a' ki *Kommendáns*sa vala *Bois-le-Duc* (*Herzogenbusch*) Várunknak, ide várattatott, de nem jött; hanem egyenesen a' maga Német Státusai-ba ment vissza, Feleségével egygyütt; a' ki, még az ostrom alatt se' távozott vala el tőlle. A' Kapitulátzió, mélyel által vette nevezett Erösségünket az ellenség, kijött már itt nyomtatásban is. A' frantzia golyóbisok, öt Házat égettek el a' Városban; öt százat pedig meg-rongáltak; részzerént nagyobb, részzerént kissebb mértékben. Harom-ezer Embert szállítottak bé a'

Várba őrizetül a' Frantziák. Midőn elindult *Herzogenbuschtól* a' *Hollandus*-Őrizet: egy olztály Frantziaság adatott mellette kísérel. Ez, reá esmért hufzonöt *Frantzia* Ki-költözttekre, a' kik, ruhájokat változtatva jöttek vala ki a' Várból, a' *Hollandusok* között: 's Katonai-törvényt tartott nyomban reájok, 's ki-végezte őket. “

„ Még ezeken kívül száz-nyóltzvan Ki-költöztteket kapott meg a' kísérel Fr. Olztály, a' *Hollandusok* között; hanem azok vissza-küldödtek *Herzogenbuschba*, hogy az ott maradott több Ki-költözttekekkel együtt lövöldöztessenek-meg. “

„ Tegnap, a' *Móza*' víze felől nagy ágyúzás hallatott. Kéttség kívül *Gertruydenberg* és *Heusden* Erösségeinket támadták meg a' Frantziák. A' *Wael* víze felől nem annyira lehet félnünk, mért a' sok batteriák miatt, szinte lehetetlen által hatni az ellenségnek, ha mindjárt el-foglalhatná is *Bommelwert* szigetjét, melyet a' *Wael* és *Móza* vízei formálnak. “

„ A' melly Fegyveres-népünk, *Hollandiai*-*Geldriában* vólt; résszerént *Bergen-op-Zoomba*, résszerént *Gorcumba*; a' lovasság pedig *Amsterdámba* takarodott. — Oct. 13 dikán, három órákig tüzeltek a' Frantziák *Bréda*' Városára, három hofszú, és két rövid ágyúkból: de ezen Erösségbéli őrizetünknek kemény vissza-ágyúzása, és foganatos ki-tsapása, vissza-vonulásra kén-

szerezte az ellenséget: melly azonban nagyobb erővel készül vissza, 's valóságos ostrom alá szándékozik venni *Brédát*. “

„ Úgy érjük, hogy *Grave* Várunkat ágyúzza az ellenség. *Maesricht*ről, és *Venloról* semmit se' hallunk. “

A' *Lejdai Újságnak* 24-dik Oct. ben költt Darabja így írt *Venloról*: „ Némelyek azt állítják, hogy már *Venlo*, által bortsátódott bizonyos fel-tételek alatt a' *Franziáknak*. “

Dordrecht Városában négy; *Lejdában* pedig öt Magisztrátuális személyek tették le hivatalyaikat, és ezen tselekedetjeknek okait, nyomtatásban tették közönségeské.

Hágából Oct. 21-dikén: — „ *Hertzeg Hessen-Philippsthálnak*, *Herzogenbuschra* nézve való maga-viséletét, egy Hadi-Tanáts fogja meg-visgálni, mellynek Elölülő-jévé, Gyalogság-Generálja (Hadi-Tárme-ster) *Hg Nassau-Usingen* neveztetett. “

„ *Hollandia* Tartományunk' Rendjei, egy Végzést tettek közönségessé, mellyben értesekre adatik a' *Lakosoknak*, hogy ne tegyék neveiket az ollyatén Írásoknak alája, mellyekben elébb hozódik ítélet, az Igazgatást illető dolgokról, minekelötte tanátskozott volna azokról a' *Fő-Kormányfzék*: vagy a' mellyekben, még az is kívánódik a' *Fő-Kormányfzék*től, hogy adjon számot tselekedeteiről. Meg-tiltatik

egyzersmind az említett Végzésben, minden gyanús Társaságoknak formálása.“

„Eggy, az *Amsterdami* harmintzöt Polgár-kompániáknak öt Oberstojcik között, igen örvendetes Beszédet tartott Octóbernek 17-dikén a' Magistrátushoz: mert ezt arról tette bizonyossá, említett Beszédjében, hogy a' Polgárságnak nagyobb része, kész továbbra is a' Magistrátus után hallgatni. Hitte ezt a' Magistrátus, minekelőtte még illy különös nyilatkoztatást vett volna is: mert nem ijedett meg egy Írástól, mellyben, Oct. 14-dikén három-ezer alól-írt Polgárok, fenyegetődzve kérték: 1.) hogy *Anglus* Katonaság ne fogadódjon bé *Amsterdámba* — 2.) hogy semmi óltalom készületek ne tétessenek a' Város körül, 's nevezetesen, 3.) hogy víz alá ne vétetessék *Amsterdám* Városa, mivel e' fzerént öt lábnyi magassagra nevededvén a' víz, húsz-ezer Emberek szorúlnának ki honnyaikból, úgy-mint, a' kiknek mostani lakások, pintzékben vagyon; továbbá, minthogy Városoknak víz alá való vétettetése, szükségét okozna az iható víznek, 's az eleségnek is. — Oct. 16-dikán fel-kívánta a' Magistrátus maga eleibe, az említett kérésnek bé-adóit; 's egyszersmind kétszerezett frázskákat állíttatott a' Város-házához, kemény-töltésű puskákkal: de csak más nap mentek a' fel-kívánttak között némellyek a' Város-házához, akkor is tsupán azért,

hogy meg-tudhassák a' kéréssekre adattott választ. Felelet helyett, jelentődött nékiek, hogy a' Polgármesterek által ugyan közöltetett az ő kéréssek a' Magisztrátussal: de ez, illetlenebb ki-fejezéseket talált a' kérésben, hogy sem mint tanátskozhattott volna arról: minekokáért által adta azt a' Fiskálisnak, hogy indítana ez, prótzesszust, az újjmódi Kérők ellen: kiket a' Magisztrátusnak ezen erős-lelküése, nem kevés nyughatatlanságba hozott. “

A' *Fríziai* Rendek, arra határozták magokat, hogy békességet, és Frigyet köszenek a' Fr. Nemzettel, ennek kívánsága szerént. Ebben a' Végzésben nem eggyeztek-meg *Lynde* és *Hambroek* nevezetű, két előkelő Famíliák.

Nagy-Britanniából —

Az újjabb Tudósítások szerént is egész erőben téteti az Udvar mindúntalan a' hadi készületeket. — Lord *Howe*, ismét szándékozott tengerre szállani a' *Torbay* Ki kötő-helyből, mellybe 6-dik Oct. ben szállította bé hajós-seregét a' rettenetes szélvész elől. — A' *Jamaika*' szigetéből indúlt, és nagy nyughatatlansággal vártt százötven Kalmár hajók, szerentsésen el-érkeztek *Angliának* *Portland* partjához.

„ A' Közép-tengerről indúltt kereskedő hajós-seregjek eránt, néminémű aggodásban vagynak az *Anglusok*: mivel erős hajós-sereget küldöttek-ki, annak vadászására a' *Frantiák*. “

Londonból Oct. 17-dikén: — „A' mi Minisztériomunk mindent láttatik el-követni a' végre; hogy fel ne bomolna a' Bekesség, *Nagy Britannia* és az *Amérikai Közönséges - Társaság* között. Reményük, eleit fogja venni azon kedvetlen történet' további következéseinek is, mellyről *Canadai Fő - Kormányozónk*, Lord *Dorchester*, 13-dik Sept. ben vett Tudósítást, hogy t. i. *Detroit* nevű Városnál, összevettek a' hátár miatt egymással, 's meg is verekedtek *Nagy - Britanniának* és az *Amérikai Köz. Társaságnak* fegyveres Emberei, melly verekezésben húsz reguláris Katonákat, 's ötven *Indiaiakat* vesztett, a' nevezett Köz. Társaság' Generálissa.“

Lengyel - Országból,

Octób. 14-dikén költt egy eredeti Levél, mellynek nevezetes foglalatja így következik: Ts. K. Generális Gróf *Orelly*' Brigádájához mindjárt el-érkezett tizenegyedik Octóberben a' híre, *Kosciuszkó*' meg-vertetésének, 's személlyes el-fogattatásának. Ezen nagy történetnek híret, néminémű fortélyos költeménynek tartottuk az első hallásra; hogy tehát egész bizonyosságban lehessen említett Generálisunk, a' dolognak valóságáról: el-küldött egy *Modena* Lovas-Kapitányt az *Orosz* táborba, hogy hozna onnan hiteles Tudósítást. Kapitányunkat bé-vezettette, *Fersen* Orosz Vezér *Kosciuszkó*hoz, ki is észre vévén a' Ts.

K. Tisztet, el-dugta ez előtt a' képét, fel-vonván a' paplanját, melly alatt feküdt, egésszen a' fejére. Ugyan tsak talált azután alkalmatosságot Kapitányunk, *Kosciuszkó* ábrázatjának meg-látására, 's szem-lélte rajta, a' méjj szomorúságnak és bosz-szankodásnak nyilvánvaló nyomait. — Mindenekről értekezvén Tisztünk vóltaképpen; jól el-beszéllhetette, vissza-érkezésével, minden egyéb környülállásait is *Kosciuszkó*' szerentséltén sorsának: Igen véresnek mondja a' viadalt, melly *Vieps* nevezetű víznek a' *Visztulába* való szakadásánál történt, tizedik Oct. ben, a' Lengyelek és Oroszok között: mivel mindenik Fél, úgy el-szánta vala magát, hogy vagy hal; vagy gyöz. — *Fersen*, fel-szedette a' hídakat az ütközet előtt, 's meg-hírdettette Népeének, hogy ez úttal nem lesz helye a' vissza-vonulásnak. — A' *Lengyeleknek* hazafiúi tüzöket nagyobb lángalásban még tsak képzelní se' lehet, mint vólt ezzel az alkalmatossággal: mert meg-hitt Kedves Fő - Vezérjeknek jelenléte által is buzdítottak, a' ki eggy, három-lovas parafzt szekéren érkezett hozzá-jok *Varsóból*, és igen jó rendeléseket tett közöttök, mint ezt magok is meg-vallyák az *Oroszok*. — *Fersen* azzal a' fortélllyal élt, — mellyet észre nem vett előre *Kosciuszkó* — hogy két Regiment Kozákokat eggy erdőbe állított posványos helyre, olly hagyomással, hogy a' midőn ő maga, elől fogja meg-támadni a' *Lengyeleket*: a' Ko-

zások, hátulról lepjék meg azokat. — *Kosciuszkó*, midőn látta Seregének veszedelmét, és már meg is sebesítettett, egy Kozáknak dőfése által oldalban, futásra vette a' dolgot, két Lengyel Köz-Katonának társaságában. — Ezt látván egy *Orosz* Dragonyos Tiszt, három Köz-embereivel együtt, utánna eredt *Kosciuszkónak*; nem ugyan úgy, mint *Kosciuszkónak*: mert nem esmérte, hanem csak mint Lengyel Tifztnak, 's a' lovát le-lőtte alatta. — Ekkor egyik Lengyel Köz-ember hirtelen le-ugra a' maga lováról, 's által adá azt *Kosciuszkónak*, ki is egy jó mértföldet szaladott még ezentúl. Az *Orosz* Tiszt felette nagy tüzbé jövéen, ugyan csak eleibe ugratott végtére *Kosciuszkónak*, 's úgy vágta vállban, hogy leg-ottan le-hanyatlott ez a' lováról. Ekkor a' *Muszka* Köz-emberek oda rohantak, 's agyon akarták vagdalni *Kosciuszkót*; hanem ez kiáltott, hogy ő volna *Kosciuszkó*. El-lehet gondolni, melly igen meg-örültek ennek hallására az *Orosz* Tiszt és Köz-emberek, 's melly nagy gyorsasággal vitték *Fersenhez* *Kosciuszkót*, a' ki nek fejére, ötven ezer Rubelek valának feltevé jutalmúl.

„ A' *Sendomiri*, *Lublini*, és *Chelmi* Palatinátusokban, Ts. K. Katonaság van. — Quártély-tsinálók voltak azon Katonáink, kiket el-fogtak vala a' Lengyelek, szám-szerént: ötvenhat gyalogokat a'

Sztáray Regementjéből; és öt lovasokat a' *Modenáéból*. — A' lovasoknak ketteje *Káplár* volt, igen szép Ifjú mind a' kettő. Ezeket meg kínálta volt *Lengyel* szolgálattal maga *Kosciuszkó*, olly ígéret mellett; hogy mindjárt Tisztekké teszi őket; 's harmincz aranyat, és két paripát fog kapni mind-eggyikőjök: de azt felelték, hogy már egyszer hívséget esküdtek a' Ts. K. Felsőnek: ezen esküvésseket tehát nem akarják meg szegni. H *Ponyatovszki* József is ott vala akkor, és alattomban megditsérte *Káplárjaink'* állhatatosságát; melyet *Kosciuszkó* se' akart kényszeríteni: hanem szabadon bocsátatta őket, több fogoly-társaikkal együtt, olly fel-tétel alatt, hogy ebben a' hadban, ne szolgállyanak a' *Lengyelek* ellen. “

A' *Lengyel* Királyhoz — *Stanislaus Augustushoz* — egy Levelet bocsátott 16-dik Octóberben Orosz Generális *Fersen*, melly Levélnek summája ide megy ki: A' *Krakkói* — 1794-dik eszt. nek, Mártzius Hónapjábann történt — Revoluziónak szüleményei, próbára vonódtak, tizedik Octóberben. Ha tsillapodna a' pártütés' lelke: ajánlja ő (*B. Fersen*), hogy a' Felsőes Tsáfszárnénál, engesztelői közbenjárást mérészel vállalni: főképpen, ha Király Ő Felsőge, segíteni kívánja őtet ezen fel-tételében.

A' Király, azt felelte erre az Írásra, hogy nem áll hatalmában, tudósítani a' Nemzetet, *B. Fersennek* szándékjáról. —

Ezen ki-nyilatkoztatásához a' Királynak', ragasztott a' Lengyel Nemzeti Fő-Tanáts is egy Írást, mellyben e' vólt a' többek között: „Ha *Orosz* Ország, vissza-adja nekünk, örök ditsőségü *Kosciuszkó* Vezérünket; készek vagyunk ezen eggyetlen eggy Férjfiúért, szabadon botsátani nyóltz-ezer *Oroszokat*. Ha nem adja *Orosz-Ország*: igen nagy öröme fog szolgálni a' Fő-Tanátsnak, hogy fellyebb betsültetik több ezereknél *Kosciuszkó*.“

Elegyes Tudósítások.

Török-Országból —

Parantsolatot vettek mind az *Európai*, mind az *Asiai* Jantsárok, hogy magokat készzen tartsák. *Konstántzinápolyban* két százig való *Frantzia* Indsenörök vagynak.

Genuából Oct. 23-dikán: — „F. Kormányfőnk' Elölülőjénél (a' ki *Dózsena* (*Doge*) neveztetik) meg-jelent már személlyesen az újj *Frantzia* Követ. — Ide-való Emberek által vitette magát, eggy fedes székben. Elötte mentek két Emberei aranyos öltözetben, 's veres, kék és fehér pántlika-bokros kalapban. Követői némelly *Frantzia* Tisztek, és más ide-való személlyek vóltak. — Nagy betsülettel fogadtatott. — *Tilly* Úr eránt, a' ki, előtte vala itt *Fr.* Követ, olly jelentést adott-bé *Guberniomunknak*, a' *Nemzeti-gyűlés* nevében, hogy ennek, egésszen tettzése ellen esett, a' mint *Tilly* Úr viselte magát, azon tárgyakra nézve, mellyek által *Közönsé-*

ges-Társaságunknak földje, meg-sértődött a' Frantziák által: és kész a' Nemzeti-gyűlés, ha Guberniomunknak úgy tetszik, ki-parantsolni *Vado* és *Finale* Városainkból a' Fr. Katonákat, kik, tsak azért vagynak ottan, hogy azon tájra való bé-szállását az ellenségnek, meg-akadályoztathassák. — A' melly Frantziák, *Marszília* és *Lion* Városokból szaladtanak ide, olly biztatást vettek a' Fr. Követtől, hogy bátran vissza mehetnek honnyaikba, 's folytathatják rendes foglalatosságjaikat, minden bántódástól való félelem nélkül: mivel tsak az ollyan Ki-költöztteket bünteti a' Fr. Közönséges-Társaság, a' kik fegyvert fogtak Hazájok ellen. “

Rómából Oct. 17-dikén: — „*Ancona* Városából ezen Egyházi-Birodalomnak, az az örvendetes Tudósítás érkezett ide; hogy annak szomszédságában egy olly reménységű arany-bányát találtak, melly, a' próba-tétel szerént, másfél annyi hajt-bé, mint a' reá-tejendő költség. “

Londonból Octób. 17-dikén: — „A' közelebb meg-nevezett 's itéltetett Felség-és Ország-bántókon kívül, többen is ültek vala még itt fogságban, a' kik hasonló vétekről való fundamentómos gyanúságra szolgáltatának okot magok erántt. Már most ezeknek is által-adódott az ellenek fel-tett hollzas Vád, mellynek summája oda megy ki: hogy az említett Személyek, Alattvalói lévén a' Királynak, az

Istentől való félelmet, 's törvényes Fejedelmek erántt tartozott kötelességjeket szemek előtt nem tartották; hanem olly feltételekre engedték magokat vitetni az Ördög által, hogy a' Királyt le-tegyék; a' köz tsendességet meg-zavarják; a' törvénytévő hatalmat, és ősi igazgatást semmivé-tegyék; sőt magát a' Királyt, 1793 dik esztendőnek első Mártziussában, életétől meg-fosszák: és ezen tzellyoknak el-érése végett, pártos-gyűléseket tartottak; nyomtatott tzedulákat és hívó-leveleket széllesztettek el a' Nép között; titkon fegyverben gyakorolták magokat; és újj nemű fegyvereket szerzetek. — Vagyon a' vádoztak között egyy *Németnek* a' Fia is, *Franklau* nevezetű. — Eggynehány százig való Polgároknak neveik terjesztődtek a' Vád alatt lévőknak eleikbe, olly jelentés mellett, hogy a' meg-nevezett Polgárok közzül válasszanak-ki magoknak egyy egyy Itélő-Széket, melly, esküvéssel fogja kötelezni magát, a' Vád' helyes vagy helytelen vól-tának meg itélésére. “

„A' midőn Ministériomunk ekképpen szorgalmatoskodik meg-menteni a' Konstitúziót, minden veszedelmes Háborgatóitól: más részről tsendesen el halgatja, sőt tanúságúl veszi az ollyatén letzkéket, melyeket a' Konstitúciónak ereje szerént ad neki közönségesen az úgy nevezett *Whig*-felekezet, melly szüntelenül ellenkezik ő velle, és a' mellynek Vezérjéül tartatik

Fox Úr, az Ország-gyűlésnek Második Táblájánál. — *Westminster Városa'*, — melly *Londonhoz* tartozik — két Képviselőt szokta küldeni az Ország-gyűlésé' Második Táblájához Tagoknak. Ezen Hónapnak tizedik napján múlt éppen 14 esztendeje, hogy egyik Képviselőjévé először választotta vala *Fox Urat*: mellynek emlékezetére Öröminnepet tartott az említett napon. Nagy ebéd volt, *Shakespeare Taverné* nevű Vendég-fogadóban, mellytől kintelenek voltak egynehány száz személyek vissza menni, minthogy későtskén mentek, 's nem találtak többé helyet. — A' hozzája mutatott indulatért, egy hathatós beszöndő-beszédet mondott *Fox Úr*, mellyben ígérte, hogy buzgó *Whig-ségét*, a' mellyre való tekintetből választódott Ország-gyűlési Képviselőjévé *Westminster Városának*, állhatatosan meg-fogja tartani mind végig. Szóllott az *Amerikai* és a' mostani hadról is, egyenlőknek mondotta mind az indító okait, mind a' ki-menetelét e' kettőnek, 's olly tanúságú ki-fejezésekkel élt ezen elő-adásában: hogy, szeresse a' Ministériom is a' Izabadságnak fundamentumait, mellyeket annyira betsülnek a' *Britannusok*; és együtt munkálódja a' Népek 's az Udvarnak meg-elégedését. — Beszédjét végezvén *Fox Úr*, arra buzdította a' Vigadó-Társaságot, hogy igyon az egész *Angliabéli Whig-felekezetért* — továbbá: az igaz ügyért, mellyért *Hamp-*

den a' tsata-mezőn; *Sydney* pedig, az Ölöhelyen vérzett; végtére: a' Nép' jussaiért. — *Sheridán* Úr is hasonló módon beszélt mint *Fox* Úr, és annakutánna *Kosciuszkó*ért ürítettett poharakat. " — Nagy kedvetlenséget okozhatott tehát *Sheridán*-nak, midőn fülébe ment: hogy éppen azon a' napon fordított a' változó *Szerentse* hátat *Kosciuszkónak*, a' mellyen, sok szájának únfzó kiáltásaik által, kívánta vala ő azt *Kosciuszkó*hoz hódítani. "

Béts.

A' Magyar Királyi Testőrző Seregnél, Obersteri - Méltóságot nyert, Hertzeg *Eszteházy* Miklós; helyébe, Oberstlieutenánságra lépett, *Therésia'* Rendjének Kis-keresztes Vitézze *Szarvasi* József Úr; ezt a' Valóságos Fő-Strázsamesterré lett *Bárótzsi* Sándor Úr; Kapitánnyá pedig *Bisztrai* Aron Tódor Úr, a' ki Fő Hadnagy vólt *Splényi* gyalog Regementjében, és egy időtől fogva a' Német Gárdánál.

A' F. *Erdélyi* Kantzelláriánál Referendáriusi - Hivatalt folytató Ts. K. Belső-Tanátsos *Rosenfeld* Ö. Exc. iáját, méltóztatott Fels. Urunk, Barói rangra emelni, minden taksa nélkül.



T Ó L D A L É K

A' Magyar Hirmondónak, Novemb. 7-dik napján, 1794-ben költt árkusához.

Hertzeg *Eszterházy* Miklós, és Gr. *Károlyi* József ö Nagy Méltóságoknak, *Sopron* és *Szattmár* Vármegyei Fő Ispánysági méltóságokba lett béiktatásokról még a következő környüállások közöltettek velük:

„Hertzeg *Eszterházy* majd minden vendégeit, kik a' Királyi Biz'osnak, Hg *Battyányi* József Országunk Primássa el-fogadta'ására mentek ki a' Városból, a' maga lovain 's hintóin, mellyek között három igen igen pompás vólt, vitette ki. Inassainak 's Udvari Tisztjeinek sárga és veres színü köntösei ezüstel 's arannyal vóltak gazdagon ki varva. A' Hertzeg beszédje után, hatha ós órázsiót tartott Prépost *Majláth* Úr, 's midön a' Hertzeg *Pál* nevü 8 esztendős fiatskájáról, a' Hertzegi Familiának, és a' Házának nagy reménységéről szóllott vólna, annyira fel búzdíotta a' minden Renden lévő halgatók' szívéit, hogy azok közül egynehányan a' kis Hertzeget, ki az Attyához közel ült, háromszor fel emelték, 's mindnyájan szerentsés hosszú éle et kiáltottak néki. — Ezek után a' Győri Püspök *Fengler* ö Exja, az *Eszterházy* Familiának két — a' Kis-Martoni *Horváth* János, és a' Rátóthi *Paintner* Mihály, Prépost Uraknak assisten iájával a' *Te Deum laudamus*t el énekelte 's azért a' Hertzegetől egy drága gyűrővel még is ajándékozta'tott, Közönségesen mindeneknek szívéit ma-

gához hódította a' Hertzeg nyájas és kedvel-
 tető maga viseletével, mellyet tapasztaltatott
 kedves vendégeivel minden személy válogatás
 nélkül. Minden asztalhoz Mánásokat, 's fő
 Asszonyásokat ültetett, 's ál alok képzelte
 a' Gazdát, és a' Gazdasszonyt. A' Hertzegi
 Várban, melly árokkal 's hányással meg erő-
 sítetett nagy roppant épület, négy hosszú asz-
 talok voltak terítve: az első asztalnál maga a'
 Hertzeg, és az Ország Bírójának hitvesse, szü-
 letett *Khevenhüller* Gróf Asszony; a' második-
 nál, Gróf *Zichy* Károly az Ország Bírója, és
 a' Hertzeg hitvesse, született *Lichtenstein* Her-
 tzegi Asszony; a' harmadiknál Gróf *Pálffy* Ká-
 roly Cancellarius, és Gróf *Szécheny* Ferentz
 hitvesse, született *Festetics* Grófi Asszony; a'
 negyediknél, Gróf *Szécheny* Ferentz, és Gróf
Pálffy József hitvesse, született *Hohensfeld* Grófi
 Asszony voltak a' Gazdák, és Gazdasszonyok.
 A' várhoz ragasztott fa épületben is terítve
 volt egy nagy tábla, ennél Gróf *Vitzay* volt
 a' Gazda, a' Gazdasszony pedig Gróf *Eszter-*
házy Károly hitvesse, született *Festetics* Grófi
 Asszony, és ámbár csak a' várban fel ment
 leg alább is ezerre a' vendégek száma, még
 is mindenek olyan jó rendel folytanak, hogy
 nem lehetett onnan belső meg illetődés, és tel-
 lyes meg elégedés nélkül meg válni. A' Pa-
 lotának (szála) egyik végén Német *Horváth* 'Sig-
 mond Magyar öltözetben lévő mnsikussai, a'
 másik végén pedig Német Banda ébreszgette a'
 vendégeket. Gróf *Eszterházy* Károly, azon
 kívül, hogy mindeneket igen jól el rendelt,
 's jól végre is hajtattott, a' Vendégeket kelle-
 metes magyar tántzával mulatta, mellyel már
 más alkalmatosságokban is nagy nevet szer-
 zett magának. Ebben mindenek felett győ-

nyörködtek a' ki-költözött 's most a' *Köptsé-nyi* Hertzegi Kastélyban lakó Frantzia Hertzegek, és az özevgy *Lichtenstein* Károly Hertzegné, kinek már az előtt öröm könyvek hullottak le ortzáján, midön szemlélte kedves vejét a' sok Nemesség szives Eljen kiáltásai között háromszor fel emeltetni. Jöttek ki erre az al-almatosságra többféle öröm Versek is nyomtatásban. Kár hogy *Bétsben* lakó *Gelei* Orvos Doctornak Deák Versei is közöttök vagnak. Ezt a' kárt helyre hozta a' *Nyójas Mú-sának Erdemes Szerzője*, Tisztelendő Nagy János Szanyi Plébánus Úr, kinek Magyar nyelven írt versei nyomtatásban jöttek ki. Vóltak ilyen tzmű Deák Versek is: *Vota Cels. S. R. I. Principi et D. D. Nicolao Eszterházy, dum Com. Sopron Supremus Comes faustis acclamationibus introduceretur, a Musa Ebreichsdorfensi decantata.* — Egy Világi Versszerző a' Hertzegnek ajánlott Alagyája végén ezeket írja :

fopronlensIs agrI VIVat CoMes, atqVe perennet
 In patrIs, InqVe sVI seDe LoCatVs aVI.
 pVrpVree hVngarIae prIMas, nostrI VICe regIs
 InstaLLans, VIae LVstra Iosephe, VHDe.
 sIt MerItIs DIVes PrInCeps nI CoLaVs, et aeVo,
 atqVe sVos sero nonnIsI VIsat aVos.
 VIVat DIGNa VItO, VIVat CeLSIssIma ConsoIs,
 perpeVet stlrpis totaqVe progenes!
 VIVant! o faVeant VoItIs: ConCLVDIMVs,
 AVthor VIae!

„Gróf Károlyi József ö Nagysága egész *Debreczenig* ment a' béiktatásra ö Felségétől küldetett Kir. Biztos Gróf *Zichy* Károly Ország Birájnak e' eibe. Júli. 6-dikán ebédre jöttek *Lugosra*, Szattmár Vármegye izélén fekvő helysége, hol az oda küldetett Daputátziója által a' Nemes Vár-

megyének meg tisztelték a' Kir. Biztos ő Exja. Dél után 5 órára *Fény* nevezetű helységbe érkezett Gróf Károlyi József ő Ngával egy hintóban, a' hol várta már ő Exját az oda *Nagy Károlyból* ki jött pompás öltözetű Nemesi Sereg. Az oda ki rendelt Deputáziónak Szószólója, Tek. Kis - Rhédei *Rhédei* Ferentz Kir. Tanácsos Ur, gyönyörű Magyarsággal készült beszédével meg köszöntette a' Királyi Biztost. Ennek végezetével bé ült ő Exja Gr. *Károlyi* József ő Ngával együtt azon három hat paripás igen szép hintóknak egyikébe, mellyeket nagy költséggel készíttetett a' bé iktatandó Fő Ispány ő Nagysága. Onnan kezdődött azután a' pompás bé jüvetel *Nagy Károlyba*, mellyhez hasonlót az Országnek más szeglete sem látott, 's valójába oda éillet volna az a' Királyi Koronázások pompájához is. Nem volt vége hossza a' sok hintóknak; és a' lovagló Seregeknek. Tsak a' *Szattmár* Vármegye setét kék forma ruhába (uniformisba) öltözött Nemességnek a' száma meg haladta a' hat százat. Ide nem számláltatik ezen Nemes Vármegyének Zászlóallja (Banderiuma) 's Gróf *Károlyi* ő Nagyságának, *Nagy Károly* Városának egy részét lakó, 's Hajdú Városiaknak nevezetett Katonáik, kik közzül harmintzat drága ruhákba öltöztetett ezen alkalmatosságra: nem számláltatnak ide a' Grófnak házi Katonái (Hufzárjai) és a' szomszéd 's távol lévő Vármegyéből erre a' pompára meg jelent Nemesek is, kik mind ünnepi ruhájokban díszeskedtek, 's kiknek tsillámló sorát nem lehetett nagy gyönyörűség nélkül szemlélni. Júl. 7 dikén reggel közönséges Gyűlés volt a' Vármegye házában, mellyben Báró *Vécsey* ő Nagysága N. *Szattmár* Vármegyének eddig volt Admi-

nistrátora el-bútsúzott a' Vármegyétől. Ezután tartott a' Várból a' Vármegye házába jövő Méhóságoknak — kik között volt a' Kir. Biztos és Gr. *Károlyi* ō Nga, pompás sora — 's kezdődött a' béiktatásnak tzeremoniája, melly alatt mind a' Királyi Biztos, mind a' Fő Ispány Úr hathatós beszédeket tartottak. — Mind ezeket Tek. *Szenitzei* Gáspár Pál, a' N. Vármegye fő Nótáriusának (Jegyzőjének) fontos beszédje, sok ágyú ropogások, sűrű Eljen! kiáltások, ezután a' Tisztelendő Piáristák templomában tartott *Te Deum laudamus*, onnan a' várba lett pompás jövetel, és három napokig tartott vendégeskedések fejezték be. Mindennap leg alább is hét száz vendégei ültek több helyen terített asztalainál Fő Ispán ō Ngának, kik között sok Mánások ültek minden hely válogatás nélkül. A' nyomtatásban ki jött, 's velünk is közöltetett Magyar 's Deák Verseknek, tsak a' titulussait tesszük ide:

Nagyságos Nagy *Károlyi* Gróf *Károlyi* József Urhoz, Nemes *Szatmár* Vármegyének Fő Ispányi székébe lett Bé-iktatásokor Szent Jakab Havának 7-dik napján, Nagy-Károlyban 1794. Pesten *Trattner* Mátyás betűivel (Irta *Farkas* Lajos, a' Nevendék Piáristáknak Tudákosság² Tanítója *Nagy Károlyban*) 8-ad rétbén hat levél

Méltóságos, és Nagyságos *Károlyi* Grófné Ersébethhez ízületett Gróf *Waldstein* Alfönyhöz. Kérésztos Dámához, midön Nagyságos Férje Nagy *Károlyi* Gróf *Károlyi* József Úr, Nemes *Szatmár* Vármegyének Fő Ispányi székébe fényes pompával helyheztetné, Sz. Jakab Havának 7 dik napján Nagy Károlyban 1794. Pesten, *Trattner* Mátyás' betűivel, 4 lev,

Ode ad Illustrissimum Comitem Iosephum Károlyi, dum more, institutoque Majorum Supremi Comitum munus Provinciae Szathmariensis adiret Karolini die 7. ma Julii Anno 1794. Pestini Typis Fr. Aug. Patzkó. (A' Versek után ezeket olvassuk: Magno Karoliense Collegium Piarum Scholarum Fundatori suo) 8-vo 4 levél.

Elegia ad Excellentissimum Comitem Carolum Zichy de Vásonykő Ins. Ord. S. St. Reg. Ap. M. Crucis Eqv. SS. Caes. et R. A. M. Cam. Act. Int. St. Consil. Judicem Curiae R. I. Com. Jaur. Supr. Com. et Exc. Cons. R. L. Hung. Consil. ac ad Exc. Tab. Septemv. Cojudicem, dum Inaugurationem Supremi Comitum Provinciae Szathmariensis Ill. Com. Iosephi Károlyi Auctoritate Regia praestaret Karolini die VII Julii 1794. Pestini typis Fr. Aug. Patzkó (Irta Tiszt. Hannulik Kristóf, a' N. Károlyi Piaristák Collegiumában Logica's Metaphysicának Professora) 8 ad rétb. 4 lev.

Ode ad Ill. Comitissam Elisabetham Károlyi, Natam e Com. Waldstein, dum ad Ill. Comitum Iosephi Károlyi Conjugis sui Inaugurationem in munere Supr. Com. Provinciae Szathmariensis magno populi desiderio expectata venisset Karolinum mense Julio 1794. Debrecini per Michaelem Szigethi Typogr. (Alá ezen szók vannak írva: Sebaldus Erimanticus Arcas, az az a' fenn említett Tiszt. Hannulik Kristóf) 8 ad rétb. 2 levél.

Phaenix Redivivus. Egy árkusra nyomtatott Magyar Versek. — A' végén ez olvastatik: *Anno, quo:*

gaLLICa tURBa fURIt, greX IntoLerABILIS URIt,
eCCe poLoña qVies sUCCIDet ante Dies,

*A' Tsászári 's Királyi privilegiált Sopronyi
Nádméz Fábrikáról.*

Ambár ugyan Királyi Szabad Soprony Városában Felsőleges Tsászári 's Királyi engedelem mellett illy nevezet alatt: *Tsászári 's Királyi privilegiált Sopronyi Nádméz - Fábrika* öfzve állott Társaság, a' maga Plánuma már e' folyó esztendőben Aprilisnek első napján az Újságok által ki-hirdette légyen; de mindazonáltal némelly jeles, ezen idő közben elő fordúlt környülállások, főképpen pedig több Jóakaróknak hathatós kívánságok által ingereltetvén, szükségesnek lenni találta, az említett Plánumban némelly változásokat tenni, és az első Aprilisi Tudósítást ez által nyilván semmivé tévén, következő regulákat szabni jövendőre: úgy mint

1. ször Több jó akarók úgy nyilatkoztatták ki kívánságokat számos levelek által, hogy a' ki tett aktziák több okokra nézve 500 forintokról 300-ra szállíttatnának le, mellyre nézve a' Társaság a' maga fundusán kívül 400 aktziákat 300 forintyával fog ki-adni, a' mostan folyó Octobernak első napjától kezdve tíz egymást követő esztendőkre; ez által tehát

2. ször a' Társaságnak mostani valósága tíz esztendőkre vagy on meg-határozva, mellyeknek elő-folyta előtt szabad nem fog lenni, a' már le-fizetett pénzt vissza kívánni, melly csak a' tizedik esztendőnek végén engedtetik meg, és ekkor is olly meg-határozással, hogy ezen akarattyát a' kilentzedik esztendőnek végén, vagy is a' közönséges nyereségnek harmadszorta való elosztásánál, ki ki meg-jelentse a' Társaságnak, melly alkalmatosságnál másképpen is meg fog vizgáltatni, 's határozatni, miképpen kellessék folytatni ezen Munkát jövendőben. De mindazonáltal

3 szor Szabad lészen kinek kinek, az em-
létett tíz esztendőök alatt is másra által botsát-
tani az aktziákat, tsak tartozik ezt előre meg-
jelenteni a' Társaságnak, ki eféle esetekben
magánál meg tartja az előbbséget.

4 szor a' le-fizetésnek napjától 5 procento
interes fog fizettetni az aktziáktól; ezen kívül
pedig kiki részeseül a' nyereségben is aktziá-
jának mértéke szerint, melly nyereség a' raf-
finérozott Nádméz el-adásának kezdetétől fog-
va minden harmadik esztendőben fog el-olztat-
tatni.

5-ször Szabadságában áll kinek kinek az
aktziákat, mellyeket váltani fog, egyszerre,
vagy részenként bé-váltani, de úgy, hogy az
utolsó terminus Aprilisnek utolsó napját 1795
meg ne halladja; azért a' kik részenként fog-
ják le tenni a' pénzt, tartoznak az egész sum-
mát le fizetni az említett Terminusra; mivel
a' Társaság abban határozta meg magát, hogy
azon időre a' Fábrika háznak más el kezdett
épületét el végezni, mindenféle szükséges dol-
gokat, és eszközöket meg-szerezni, és a' Raf-
finérozást első Májussal 1795. valóban el-kez-
deni fogja.

6 szor. A' pénzt az aktziákért le lehet
fizetni: *Bétsben*, Novákovits István Udvari
Ágens Úrnál; ki lakik *Salvator* nevű uttzában,
a' Karmeliták házában, 456 szám alatt, a'
második Kontignátzióban. *Posonyban*: Szaub-
er György Kereskedőnél. *Sopronban* pedig,
Nemes Nagy György Úrnál, ki is a' Kasszára
vigyázni, és érette az egész Directzióval ke-
zes fog lenni. Ugyan ezen beszélő Urak fog-
nak, mint Interimális kvietántziát a' résszerint-
való fizetésnél, mint pedig az egész summá-
nak le-fizetése után reudes aktziákat ki adni;

mellyek ezen *Firmával Nagy György és Com-
pania* lesznek meg erősítve, mellyeknél az esztendőbeli Interest is, melly a' jobb rendtartás kedvéért csak esztendőnként fog fizettetni, kell felvenni; a' három esztendőbeli nyereség pedig egyedül csak a' Kasszánál Sopronban fog fizettetni.

7 szer: A' mi a' második pontban meg vagy határozva, hogy tíz esztendők előtt senki bé telt kapitálissát vissza nem veheti, azt azon esetre is kell érteni, ha valaki részenként fogja fel váltani az aktziáját, valamint tehát az egész summát, ugy a' már le tett egy vagy több ráját vissza venni szabad nem lesz: hanem köteles az ilyen részszerént fizető az ötödik pontban ki szabott Terminusig az egész Summát le tenni.

8 szor: Mivel az előbbeni aktziák 500 forintoktól 300 ra le szállítottak; kérettetnek azon Urak, a' kik eddig 500 zal aktziákat váltottak, hogy az efféle egy aktziáért más két újjakat 300 zal váltsanak, és a' hejánosságot 100 forintokkal potollyák ki, kiknek a' már le tett pénzért esendő Interest pro rata temporis bé fog számláltatni. Végtére.

9 szer, Minden esztendőben fog egy Inventárium, és Billancz, minden harmadik esztendőben pedig a' közönséges gyűlésnél egy fő Inventárium készíttetni, és számvetés tartatni, mellyre minden részvévők személylyek szerint, vagy hatalom viselők által meg jelenhetnek, és mind az Inventáriumokat, mind pedig a' számvetések a' Fabrika Comtoirjában meg vizsgálhattyák. Sopronban, Mindízent havának 1-ső napján 1794.

Következendő új Könyvek érkeztek hozzánk:

Analysis Aquae Thermarum Novarvm Raiezensivm; cum praemissa Brevi Earundem Descriptione Topographica. Avctore Amadeo *Kelin* Medicinae Doctore et Incltyti Comitatus Thvrocziensis Physico Ordinario. Cum Tabula Aenea. Viennae, Typis Ignatii Goldhan 1793.

Ünnepi Predikáció, mellyet a' ditső Sz. *István*nak Magyarok' első Keresztény Királyának pompás Innepe alkalmatosságával tartott a' N. N. Magyar Nemzethez *Rósenbacher* Ferentz kegyes Iskolabéli Pap, a' Ts. Kir. Akadémiában Philosophusok' Prefektusa *Bétsben* a' T. P. Kaputzinusok Templomában, 24-dik Aug. 1794 dik Esztendőben. Nyomtatott a' Süket némák Műhelyében.

Paradigmata Orationis solutae ex vsu hodierno Eloqvntiae cum Tractatu de stilo bene Latino iterum in lucem edita. Tirnaviae, Typis Regiae Vniversitatis, 1794. Nagy 8-ad rétb. 405.

Oratio ad Juventutem Scholasticam Regii Soproniensis Gymnasii habita a Stephano Pállya e S. P. ejusdem Gymnasii Directore, et in sempiternum grati animi, ac venerationis Monumentum oblata, ipso natali die. Viennae Apud Josephum Stahel et Socios 1794. 10 kr.

Fő Tisztelendő *Horváth* Mihály Úr, az Isteni Tudománynak Doctora, 's több az egyházi, és a' világi Rendet illető munkák érdemes Írója, következendő könyvet botsátott ki Deák nyelven: *Statisticæ Regni Hungariae. Posaiban* Schauff János Könyvnyomtatónál 8 ad rétb. 10 árkus. A' Könyv ezen tzik.

kelyeket foglalja magában: 1. Descriptio ac Divisio Hungariae. 2. De Nationibus, quae hodie Hungariam incolunt. 3. De lingvis, quae in ea obtinent. 4. De forma Ecclesiae. 5. Quo loco sit apud nos Religio, ob oculos ponitur. 6. De Religiosis Ordinibus. 7. De forma Regni. Az árra 36 kr. Találtatik Posonban *Schweiger, Doll, és Mahler* Könyvárosoknál. A' második rész, ha ebben az esztendőben nem is, a' jövőnek elején minden bizonynyal világot fog látni. Az kövekezendő tzikkelyekből fog állani: 1. De Regibus junioribus, 2. De Ducibus Hungariae. 3. Con-Regentibus. 4. De Archi-Officiis Regni. 5. De supremis Curiis. 6. De Comitibus. 7. Aerario Regio. 8. De Clero. 9. De Nobilitate, et ejus praerogativis. 10. De Re Militari. 11. De Ordinibus Equestribus. 12. De Clenodiis Regni. 13. De Coronatione Regum. 14. Regnorum et Provinciarum, quae Hungariae adnectuntur, percensio.

Csokonai Vitéz Mihálynak a' N. Debretzeni Ref. Collegiumban a' Poésis', és hozzá tartozó szép Tudományok' közönséges Tanítójának elegyes munkái fognak a' következő tavasszal sajtó alá menni, IV. Darabban. All a' Gyűjtemény különkülönbféle kissebb nagyobb Vers-nemekből, Vig, Szomorú, Érzékeny, Nemzeti, és Enekes Játékokból, Satyrákból, vagy Gúnyoló Versekből, Comica és travestiált *Epopoeák*ból, és más folyó 'a kötött beszédű többnyire Poétai Darabokból. Némelyek Görögből, Deákból, Németből, és Olaszból való fordítások, némelyek és nagy részént Eredetiek. Egynehányat említek közölök,

1. A' *Batrachomyomachia*, vagy Békaegérhartz, *Homerusból* fordítva. Ugyan az *Blumauer* Ur módja szerént travestfiálva. Ugyanaz bővebben, 's mái Világhoz ki tsinálva. Utánna van egy *Apologia*, melly is *Satirának* mondathatik: és a' *Travestfirozásról*, vagy *Paródiákról* valami értekezés.

2. A' méla *Tempefői*, vagy: Az is bolond, a' ki *Poétává* lessz Magyar Országban. Nemzeti Játék formába öntött *Satira*. 3. *Patvarzski* Vigjáték *Terentiusból*, mai világhoz alkalmaztatva, és Magyar Orzági történetté téve. 4. *Cyrus* és *Lysimachus*, két szomorú Játékok, *Rué Károly* *Frantz Poéta* után. 5. *Az el hagyattatott Didó*, Énekes Játék *Metastasio* Péter *Olasz Poéta* után. 6. *Orlando* és *Galatée*, két éneki *Pásztori Játék*, ugyan *Metastasio* után. 7. Egy eredeti *Pásztori Játék*. 8. A' *Boszorkánysip*, *Sikanéder*, és *Mozárt* *Urak* után. Egy igen nagy énekes Játék ez. 9. *Goldoni* *Olasz Poéta* *Hazugja*. Egy a' fő vig Játékok közül. 10. *Metastasionak* XVII. *Cantátái*, és II. *Canzonettái* *Olaszból*. 11. *Gr. Teleki* *Sámuel* *Ur* ö *Ex. ja* és *Gr. Károly* *Jósef* *Ur* ö *Nagysága* *Instállátziójokra* magasztaló versek. 12. *Galatée*, *Theokritus* *Görög*, *Ovidius* *Deák*, és *Metastasio* *Olasz Poémájok* egybe hasonlítva. 13. *Cupido* és *Psyche*, *Rómán* formára ki készítve. 14. A' *Bolondság*' *Ditsérete*. *Roterodámi* *Rézmánból*. 15. *Az én életem*. 16. *Az én szerentsétlenségemnek* *históriája*, és *okai*. *Magyarosan*, minden tettetés nélkül. 17. *Az el ragadtattatott Veder*. *Comica* *Epopoeia*, *Tassoni* → *Olasz Poetából*. 18. A' *tréfás* *Iliás*, *Irta* *Loredano*, *Olasz Poéta*. *Ez az Iliás travestfiálása* van *IV. Tomusban*. 19. *Sok Ariák*, *Menuetto*, *Stajer*, *Lengyel*, *Magyar*, *Török*,

's a' t. Noták, musikai kotákkal. 20. Sok Értekezések, Recenziók, ki-fzedett Darabok, 's más efféle Tractamentom. Mind ezekből a' jövő esztendőre talám a' IV első Darabok ki fognak jöni. Lesznek benne Clavirra való Kótázások, képek, 's a' t. Előre jelentem azért, hogy a' fordított munkák' fordításába valaki a' Tudós Hazafiak közül belé ne kezdjen.

Csokonay Vitéz Mihály.

*Az egészséges Hosszú Életről való szabad
Elmélkedések 's a' t.*

Kolosvárott 1792. 8-ad rétb. Ezen Munkának három elsőbb részeiben az Egészséges Hosszú-Eletnek kiváltképen való akadályai summásan le rajzoltattak: a' negyedik részben pedig út és mód mutattatik, miképpen lehetesen azokat el hárítani.

I. Rész szól az egészséges Hosszú-Eletről való bal vélekedésekről, mint első Akadályról. Ezen Résznek I-ső Szakafza szól a' Hosszú életről, mellyben ezen kérdésnek, vallyon az Isten teremthette volna é az embert úgy, hogy örökké éljen? meg vizsgálása után; az Hosszú-Elet, ötventől fogva százig való Esztendőkre határoztatik. lev. 6—11.

11. Szakafz. Az egészségnek mivóltáról. Itten elő adattatik, hogy ezen hat dolgok, u. m. 1. az Aer, 2. az Étel, és Ital, 3. a' Mozgás, és nyúgvás, 4. az Álom és vigyázás, 5. a' Testnek tisztulái, 6. az Indulatok, mint legyenek, az egészség' fenn-tartásának, vagy meg bomlásának, a' velek való jó; vagy vissza élés által, eszközei. lev. 11—21. Már az III Szakafzban meg-vizgáltattnak a' Bal-velekedések, mellyek is ezek: I. Akármint reguláz-

tassék az élet, meg nem hosszabíttathatik az, csak ugyan el jő a' halál a' maga idejében. lev. 21—25. 2. A' mértékletes élet csak né, mely részeinek való követése. lev. 25—27. 3. Az orvosságokra való támaszkodás, 27—29. 4. Bizonyos orvosságokhoz való ragaszkodás. 29—31. Ezen Bal vélekedések az okoskodásból, és tapasztalásból megizáfoltatnak.

II. Rész. A' Nevelésnek hibáiról. Ezen Résznek I. Szak. meg mutattatik, mely igen nagy befolyása legyen annak az egészség dolgába, 1. az egymást nem szerető, 2. a' gyenge, 3. az erköltstelen Személyek öszve kelése, 4. az Anyáknak terhes állapottyokban való helytelen tselekedetek. lev. 31—35

II. Szak. Elő számláltatnak tulajdon a' nevelésbéli hibák. 1. Az eledelnek minémüségére, 2. 3. mennyiségére való nem vigyázás, 4. a' friss levegő égre való ki menetel tilalmazása, 5. a' jó tanács megvetése, 6. 7. a' felettébb való gondoskodás, szeretet, kedvezés. 35—46.

III. Rész. Az Erköltstelenségről. I. Szak. az étellel, és itallal való vissza élés. Henyélés, dologtalanság 46—55 lev. II. Szak. A' Bujaságról; hogy ez vagy igen bőv mértékben, vagy nem a' maga idejében, vagy nem a' rendes utakon, vagy tisztátalan személyekkel gyakoroltatván, az embert egészségétől's életétől meg fosztja meg mutattatik. 55—65. III. Szak. Az egészség ostromainak lenni meg bizonyíttatnak 1. az indulatoskodás, 2. a' kevelység, 3. a' fösvenység, 4. a' vakmerőség. lev. 65—72.

IV. Rész. Arról tanít, miképpen lehetesen, a' le irat Akadályokat el háritani. Ezen tzelra három dolgok használnak, mellyek e' következők:

I. Szakasz. Az egészség' természetiről jobb móddal való oktattatások, és ezen Tudomány-
nak tanittatása. 73—81.

II. Szakasz. Hogy a' Tudományok helyein mindenütt egy Ispotály állítassék, hogy a' betegek orvoslása alkalmatosflágával, az Ekklesiái Hivatalokra készülök, az Házi eszközökkel való orvoslásnak módját tanulják 82—89.

III. Szakasz. A' jó példa adás, és a' jutalommal 's ollykor büntetéssel való serkentés. lev. 89—95.

Az árra ezen hasznos Könyvetskének 15 kr. Találtatik *Bétsben*, a' Magyar Hirmondó Iróinál. Pesten, Könyvvaras *Weigand* Úrnál. Kolosváratt, Könyvnyomtató *Hochmeister* Úrnál. N. Enyeden, a' Kollégium' Bibliothekáriussánál.

*Nevelésről való Catechismus avagy Közön-
séges és akárki által meg érthető Nevelés, Ira-
tott Frantzia nyelven Chatelain Henrik Abra-
hámtól Németből Magyarra fordittatott Kazin-
czi János Maróti és Dömösi Predikátor által.*

Minden érzékeny szív kívánnya az Ifjúság jó nevelésének módját tudni, botsátattak is már ezen tárgyról, kiváltképpen a' jelen való században sok derek munkák világosságra: de azért nem következik, hogy az erről szóló újabb, 's derekabb munkák örökösen a' setétségben maradjanak, az arany és ezüst maga természetüben valóságában setét és komor test, hanem mennél jobban palléroztatik, annál szebb annak külső színe, annál jobban kap azokon a' szem. Ahozképest alázatossan jelentem a' N. Publicumnak, hogy én ezen munkát, világ eleibe kívánom botsátani, hogyha tsekély foglalatosságom által használhatok Nemes Hazának és Nemzetemnek. Hogy pedig ki ki jó eleve tudhassa, minémű munka legyen ez, ide teszem a' *Tigurum* i tudós Társaságnak erről való ítélet tételét: „Nulla fere est arbor, quae non tortuosa fiat, si cultura desit. Ezt a' nevelésről való elmélkedést, a

melly a' Nemes Publicummal közöltetik, a' bődög emlékezetű Chatelain Henrik Abrahám Úrnak, a' ki Amsterdamból való, kell köszönni, olly férfinak, a' ki a' mig élt, nemes-érzékenységei és virtusai által sok izben ki nyilatkoztatta, és tálentomai 's köz jóra tze-
 zó erőködése által elegendőképpen ajánlotta. Ő ezt először a' maga tulajdon familiájának neveléséért ké-
 szítette; de midőn a' Harlemi Tűdős Társaság 1765-
 dik esztendőben, ezt a' fontos kérdést jutalomra fel-
 tette volna: Mellyik a' leg jobb mesterség a' gyerme-
 keknek lelkét és szívet formálni, hogy ők hasznos és
 szerentsés emberek lehessenek? tehát ő közlötte ezek-
 nek ezt az elmélkedést ilyen tzim alatt: Ex paterno
 amore, ac in utilitatem civium et humanitatis. — A'
 leg meg világosítottabb tagjai ezen Társaságnak, gyö-
 nyörködéssel és helybe hagyással vették ezt a' Chate-
 lain Úr munkáját; meg esmiérték sok köszönettel a. ő
 vigyázóságát és gondosságát, hogy hamarabb lehetne
 azoknak igyekezetén könnyíteni, a' kik a' gyermekek
 nevelésében foglalatoskodnak, mint valamelly prédi-
 kátziót minden akadémiái regulák szerént készíteni.
 Nyert is volna ezért arany emlékeztető pénzt, ha a'
 jutalmaknak ki osztogatásában mindenkor a' voksokat
 fontolnák meg, de tsak meg számlállyák azokat, és
 így ő tsak ezüst emlékeztető pénzt kapott. Az ő el-
 mélkedése Frantziáúl nyomtattatott ki, és a' Társaság-
 nak elmélkedései közt Belga nyelvre fordittatott. —
 A' rendkívül való nagy és jó szívu helybe hagyás, a'
 mellyel őtet a' Publicum vette, arra indította a' Fran-
 zia Tűdősokat, hogy egy derekabb és meg jobbitott
 ki adást állitanának elő, a' mellyből mi itten a' fordí-
 tást a' Nemes Publicumnak ajánlyuk a' szíves bé vé-
 telnek reménysége alatt, és hogy ez sokaknak, egy
 hasznos nevelésről való kézi könyv fog lenni, melly-
 nek betsét nem a' font, hanem a' helyyes ítélet tétel-
 nek mértékén kell keresni 's a' t. „Én tehát a' Ti-
 gurumi Német ki adás szerint fogom ezen igen hasz-
 nos és izükséges munkát kiadni. és mennél előbb köz-
 leni az Érd. Publicummal, melly-ha mind ennek, mind
 az Uránia felől való Társaságnak, és annak drága
 Fautorainak tetizeni fog, méltóztassanak engemet tu-
 dósítani, illy adresse, avagy útasítás alatt: A' Mon-
 sieur, Monsieur Antoine Andrassy Curé à Dömös, pour
 Mr Jean Kazinczy Ministre de l' Eglise Reformée,
 à Maroth.